

Mediawijsheid

BASISONDERWIJS & VOORTGEZET ONDERWIJS

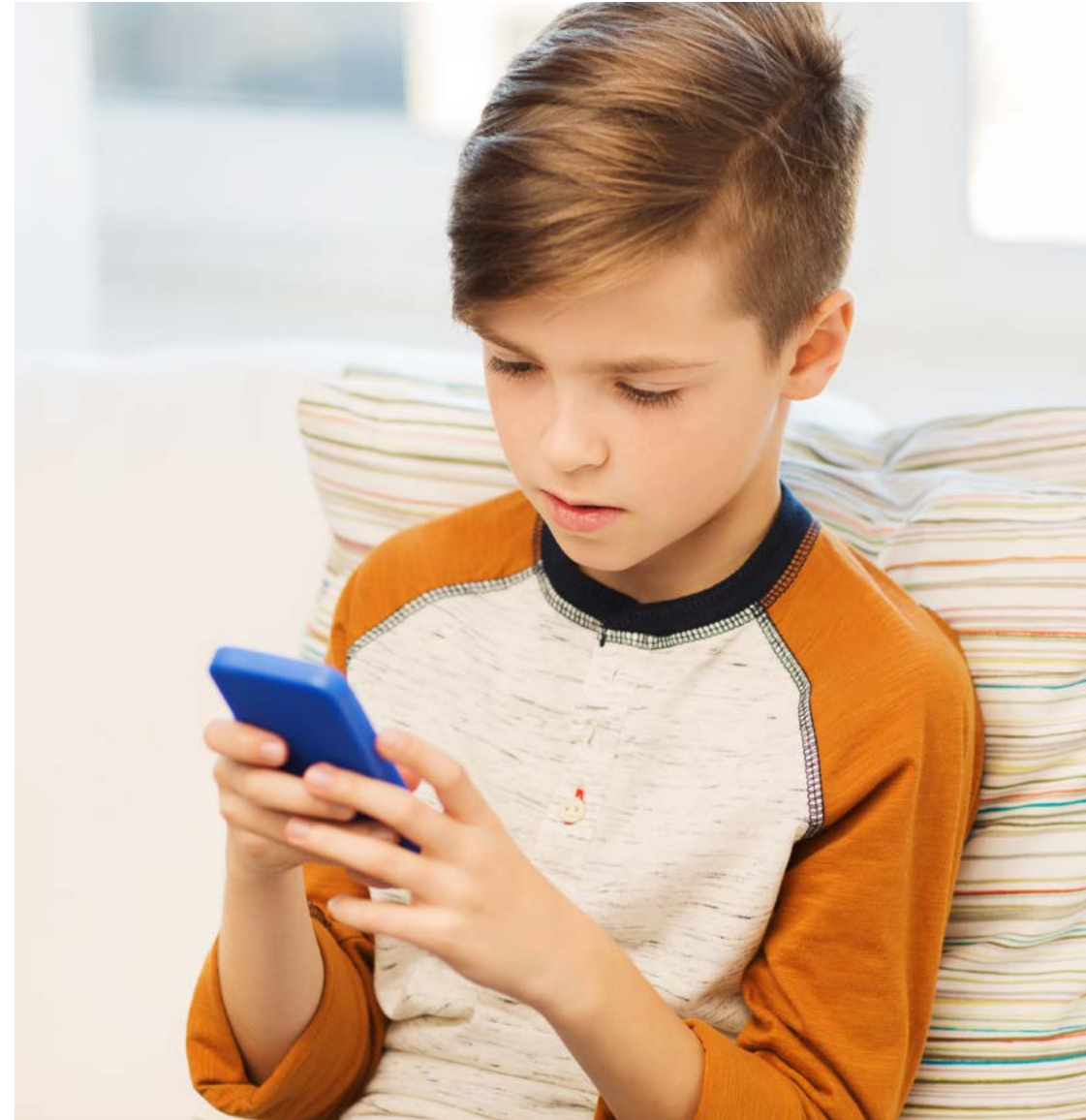
GGD GRONINGEN | JANUARI 2020

Waarom aandacht voor mediawijsheid?

Kinderen en jongeren weten optimaal gebruik te maken van de vele mogelijkheden van digitale media. Ze maken contact, trekken met elkaar op en ontwikkelen (online) kennis en vaardigheden. In groep 8 van het basisonderwijs geeft 15 % van de leerlingen aan dat zij gedurende de hele dag online contact hebben met anderen. Bij middelbare scholieren is dit percentage 2 keer zo hoog, zo'n 35 %. (HBSC 2017, 'Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland')

Naast de positieve, sociale kant van het gebruik van media, zoals het onderhouden van contact met vrienden, informatie uitwisselen over huiswerk, complimenten krijgen en op de hoogte blijven van het laatste nieuws, brengt social mediagebruik ook risico's met zich mee.

Overmatig social mediagebruik kan o.a. leiden tot slaapproblemen, problemen met houding, ogen en oren, sociale druk, geen weerstand kunnen bieden tegen verleidingen, het gevoel niets te willen of kunnen missen en cyberpesten. Het gebruik van social media kan verslavend zijn. Ook gamen kan leiden tot verslavend gedrag, waardoor het kind minder tijd heeft voor sociale contacten, sporten, schoolwerk en soms zelfs geen tijd meer heeft om te slapen.

Mediawijsheid

Dit overzicht geeft een beeld van de mogelijke interventies, (les)materiaal en documenten die zich richten op het verminderen dan wel voorkomen van de gezondheidsrisico's van mediagebruik. U kunt dit overzicht ook gebruiken om te werken volgens de Gezonde school methode.

Om preventie een zo groot mogelijk resultaat en langdurig effect te laten hebben, is een combinatie van verschillende interventiemethoden aan te bevelen. Deze combinatie is ideaal als we gebruikmaken van de volgende 4 pijlers:

VOORLICHTING

Om als kind bewust en verantwoord om te kunnen gaan met media, is kennis en informatie over media een belangrijk onderdeel. Deze kennis kan op elk moment gegeven worden, tijdens reguliere lessen of tijdens specifieke momenten, zoals lessen die vallen onder de leerlijn mediawijsheid. Andersom is het ook van belang om als professional de vraag te stellen: Hoe mediawijs ben ik?

SIGNALERING, ADVIES EN ONDERSTEUNING

Professionals kunnen helpen door te reflecteren op het gedrag; door zowel de positieve kanten als de risico's van mediagebruik te bespreken. Vroegsignalering is van belang om zo snel mogelijk, zo licht mogelijk en zo effectief mogelijk de eerste risicosignalen op te pakken. Hiervoor is nodig dat de professional kennis heeft van deze signalen en risicofactoren en weet hoe hij/zij moet handelen wanneer deze bij jeugdigen en hun ouders voorkomen.

OMGEVING

Ouders/verzorgers en de school/organisatie kunnen elkaar helpen en versterken in de mediaopvoeding door afspraken te maken en grenzen te stellen over mediagebruik. Dit is belangrijk, omdat de grens tussen online op school en thuis niet meer te trekken is.

REGELGEVING EN BELEID

Het formuleren van eigen beleid en regels helpt om mediawijsheid en de visie daarop te verankeren. In het ideale geval zijn er duidelijke regels over internet- en mediagebruik. Regels over o.a. internetgebruik (wanneer, wat wel/niet?), cyberpesten en mediagedrag, en bijvoorbeeld het al dan niet meenemen van digitale apparaten. Ook moet de school/organisatie vaststellen hoe de controle werkt op het naleven van de (privacy)regels met betrekking tot internet- en mediagebruik.

Mediawijsheid

DOELGROEP

INTERVENTIE	BESCHRIJVING	CONTACTGEGEVENS	DOELGROEP				
			KIND BO	JONGERE VO	OULDERS	PROFESSIONAL	BESTUUR
Bureau Jeugd & Media	Mentorlessen over problemen die kunnen komen kijken bij social media-gebruik door jongeren. Tips voor ouderavonden. Voor alle jeugdprofessionals. www.bureaujeugdenmedia.nl	info@bureaujeugdenmedia.nl		✓	✓	✓	
Terwille	Trainingen en workshops op maat, over mediagebruik, voor zowel jongeren als docenten, ouders en andere opvoeders. www.terwille.nl/wat-wij-doen/voor-scholen	info@terwille.nl 050 3116226	✓	✓	✓	✓	
Lesmateriaal Wikiwijs	Verschillende suggesties voor vakken over mediawijsheid of ander lesmateriaal: www.wikiwijs.nl/startpagina/mediawijsheid-vo	Wim Hilberdink www.wikiwijs.nl/contact		✓		✓	
Media en maatschappij	Doel is om ouders en leerkrachten samen te brengen en hen kennis te geven over de leefwereld van jeugd en media. Ook zijn spellen en suggesties voor lesmateriaal over mediawijsheid, privacy, mediastress en commerciële invloeden van de media beschikbaar. www.mediaenmaatschappij.nl/academie/ouderavonden	Liesbeth Hop 06 43587954 liesbeth.hop@mediaenmaatschappij.nl		✓	✓	✓	
Mediawijsheid	Diverse suggesties voor lesmateriaal over cyberpesten, sexting, online identiteit en privacy. Ook voor ouders is beschikbaar. Informatie en suggesties voor beleid van de school is hier ook te vinden. www.mediawijsheid.nl/lesmateriaal	info@mediawijzer.net	✓	✓	✓	✓	
Nationaal Mediapaspoort	Alle leerlingen krijgen lessen over 7 thema's, die elk schooljaar terugkomen. De 7 lessen per schooljaar duren tussen de 20 en 50 minuten per les. Ze zijn afgestemd op de leeftijd, belevingswereld en het onderwijsniveau en leervermogen van de leerlingen. www.nationaalmediapaspoort.nl	acedemie@mediaenmaatschappij.nl Of contact via de website.	✓				
Basicly	Met een leerlijn, leerpaden en instructievideo's helpt Basicly elke leerkracht om digitale geletterdheid onderdeel van hun onderwijs te maken. www.basicly.co	050 2113647 hoi@basicly.co	✓	✓		✓	

Mediawijsheid

DOELGROEP

INTERVENTIE	BESCHRIJVING	CONTACTGEGEVENS	DOELGROEP				
			KIND BO	JONGERE VO	OULDERS	PROFESSIONAL	BESTUUR
Beeld bijstellen	Beeld bijstellen is een informatief doe-programma met een preventief karakter, laagdrempelig en onderhoudend, gericht op leerlingen in de leeftijdsgroep 4-12 jaar. Middels oefeningen om de 'juiste' houding aan te nemen wordt bewustwording van houding gecreëerd en bevorderd. Het is tevens een programma voor leerkrachten en ouders.	Petra Weel info@balanskompas.nl 06 28138159	✓	✓	✓	✓	
Lesmateriaal It's up to you	Lesmateriaal met film over cyberpesten. Ook opties voor ouderavonden en workshops. www.itsuptoyou.nu	06 13092535 info@reactif.nl		✓			
Lesmateriaal Marieke Dijkers	Boek, lespakket, musical en theatervoorstelling over cyberpesten. www.mariekedijkers.com/scholen	Contact via de website		✓			
Lesmethode Lang Leve de Liefde	Lesmethode met leerlingenmagazine en docentenhandleiding over sexting en seksualiteit in de media. www.langlevedeliefde.nl/docenten	info@langlevedeliefde.nl		✓		✓	
Halt voorlichtingen	Halt geeft lessen over sociale media en online veiligheid op basisscholen en middelbare scholen. De lessen zijn op maat en aangepast aan het niveau van de groep. Ook voorlichtingen over sexting. Ook mogelijk voor ouders. www.halt.nl/veilige-school	info@halt.nl	✓	✓	✓	✓	
Sense, de Bloosdoos	De bloosdoos is een spel voor jongeren van 10 tot 13 jaar dat aanzet tot praten over verliefdheid, relaties en seksualiteit. De deelnemers leren stil te staan bij de verschillende aspecten hiervan en kritisch te leren nadenken. Jongeren ook leren hun mening te verwoorden over relaties en seksualiteit.	Team Seksuele Gezondheid 050 3674049 sense.voorlichting@ groningen.nl		✓			
Sense, rond je seksualiteit	Rond je seksualiteit is een spel voor jongeren van 14 tot 18 jaar dat aanzet tot praten over verliefdheid, relaties en seksualiteit. De deelnemers leren stil te staan bij de verschillende aspecten hiervan en kritisch te leren nadenken. Jongeren ook leren hun mening te verwoorden over relaties en seksualiteit.	Team Seksuele Gezondheid 050 3674049 sense.voorlichting@ groningen.nl		✓			

Mediawijsheid

DOELGROEP

INTERVENTIE	BESCHRIJVING	CONTACTGEGEVENS	DOELGROEP				
			KIND BO	JONGERE VO	ouders	PROFESSIONAL	BESTUUR
Mediamasters	MediaMasters is een serious game over mediawijsheid, speciaal voor groep 7/8 en de eerste klas van het voortgezet onderwijs. Spelenderwijs maken leerlingen kennis met de kansen en de gevaren van (digitale) media. Door het spelen van de game bouwen leerlingen basiskennis op over mediawijsheid.	www.mediamasters.nl	✓	✓			
Mediaverslaving Stichting Be Aware	Voorlichting over social media- en gameverslaving, ook voor ouders. www.stichting-be-aware.nl/Scholen/Socialmediaengamen.aspx	06 38695323 info@stichting-be-aware.nl		✓	✓		
Theatergroep Playback	Interactieve theatervoorstelling 'Like' geeft goed weer hoe het kan gaan bij vriendschappen, groepsdruk, buitengesloten worden, pesten en de invloed van sociale media hierop. www.tgplayback.nl/aanbod/voorstelling-of-product/jongerenvoorstelling-like	030 2027024 info@tgplayback.nl		✓			
Theater Op de 1e rij	Theatergroep Zwerm met voorstellingen over verschillende onderwerpen met o.a. verslaving aan games. Ook workshops met de leerlingen zelf om een voorstelling in elkaar te zetten. www.opde1sterij.nl/voortgezet-onderwijs	023 2052482 info@opde1sterij.nl		✓			
Lesmateriaal per onderwijssoort mediawijsheid	Veel scholen zien het als hun opdracht om leerlingen mediawijs te maken. Hoe? Dat vult iedere school zelf in. De meeste scholen bieden hun leerlingen medialessen aan. Als het gaat om lessen op het gebied van media en mediawijsheid is er voor scholen nogal wat te kiezen.	www.mediawijsheid.nl/lesmateriaal	✓	✓		✓	

Mediawijsheid

DOELGROEP

INTERVENTIE	BESCHRIJVING	CONTACTGEGEVENS	DOELGROEP				
			KIND BO	JONGERE VO	OULDERS	PROFESSIONAL	BESTUUR
Jij en Je Gezondheid	Digitale vragenlijst die wordt afgenomen in klas 3 door de Jeugdgezondheidszorg, GGD Groningen. Doel is het in kaart brengen van de gezondheidssituatie van individuele jongeren, maar ook overzicht krijgen van de gezondheidssituatie van de betreffende klas en school.	JGZ-medewerker van de school				✓	✓
Nederlands Jeugdinstuut	Voorlichting over social mediaverslaving en gameverslaving, ook voor ouders. www.stichting-be-aware.nl/Scholen/Socialmediaengamen.aspx	Peter Nikken 030 2306409 p.nikken@nji.nl Gerald Adriana 088 5067200 g.adriana@mondriaan.eu				✓	
Platform voor professionals	Het platform voor mediawijsheid-professionals met onder andere verschillende evenementen. www.mediawijzer.net	info@mediawijzer.net				✓	
Kennisnet	Inspiratie om social media goed in te zetten. Dit handboek laat zien hoe leerlingen een goed doel kunnen steunen met behulp van social media. www.kennisnet.nl/mijnkindonline/files/Handboek_Mediawijsheid_2010.pdf Brochure over wat een mediawijze school is en hoe een school mediawijs wordt. www.kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/Mediawijsheid_voor_schoolbestuurders.pdf	0800 3212233 info@kennisnet.nl				✓	✓
Mediawijsheid competentiemodel	Wat is mediawijsheid nu precies? En hoe kun je er in de praktijk mee aan de slag? Mediawijzer.net heeft het 'Mediawijsheid Competentiemodel' ontworpen. Hierin wordt mediawijsheid opgedeeld in 10 competenties.	www.mediawijsheid.nl/competentiemodel				✓	
Bureau Jeugd & Media	We praten u bij, adviseren en coachen, of helpen u op weg met het ontwikkelen van visie en beleid. We zijn thuis in de straattaal, weten wat er speelt in de kinderopvang, begrijpen de problemen van gemeenten met hangjongeren en kennen de problemen van ouders met de mediaopvoeding.	www.bureaujeugdenmedia.nl/voor-wie				✓	
Draaiboek voor Speciaal onderwijs CED-groep	Met het draaiboek 'WijsOnline' kunnen leerkrachten digitale middelen en social media een plaats geven in hun onderwijs. www.cedgroep.nl/onderzoek-en-innovatie/zorg/portfolio/wijsonline-een-veilige-digitale-wereld.aspx	Esther van Efferen Contact via website 010 4071599				✓	

Mediawijsheid

DOELGROEP

INTERVENTIE	BESCHRIJVING	CONTACTGEGEVENS	DOELGROEP				
			KIND BO	JONGERE VO	ouders	PROFESSIONAL	BESTUUR
Informatie voor ouders Opvoeden.nl	Website voor ouders met diverse opvoedkundige thema's, waaronder mediaopvoeding: www.opvoeden.nl/overzicht/basisschoolkind/media/mediaopvoeding	Contact via website			✓		
Informatie voor ouders Mediaopvoeding.nl	Website voor ouders met informatie over media en kinderen www.mediaopvoeding.nl	Contact via website			✓		
Cedin ouderavond mediawijsheid	Tijdens een interactieve ouderbijeenkomst over mediawijsheid gaat een ervaren mediacoach en social media professional van Cedin in op het online gedrag van kinderen en versterkt hij/zij de kennis en online vaardigheden van ouders en leerkrachten. www.cedinonderwijs.nl/artikel/event/ouderavond-mediawijsheid-samen-met-school-mediasmart	088 0200300 info@cedin.nl			✓	✓	
Nederlands Jeugdinstituut	Voorlichting over social media verslaving en game verslaving, ook voor ouders. www.stichting-be-aware.nl/Scholen/Socialmediaengamen.aspx	06 38695323 info@stichting-be-aware.nl		✓	✓		
Sense, jouw kind en seksualiteit	Het doel van deze voorlichting is om ouders te informeren over de seksuele en relationele ontwikkeling van kinderen van 0 tot en met 15 jaar. Ook bedoeld om ouders bewust te maken van de meerwaarde van communicatie met hun kind over seksualiteit en relaties, om de seksuele gezondheid van hun kind te bevorderen.	Team Seksuele Gezondheid 050 3674049 sense.voorlichting@ groningen.nl			✓		
Theatergroep Playback	Hoe praten ouders met hun kind over pesten? Wanneer straf je als ouders en wanneer niet? En hoe stel je de juiste vragen voor een open gesprek? 'Like Me' is indringend, informatief en geeft ouders inzicht in de belevingswereld van hun puber en de strijd om erbij te horen. Ouders ervaren hoe hun kind kan opkomen voor zichzelf én voor anderen. www.tgplayback.nl/aanbod	030 2027024 info@tgplayback.nl			✓		

Mediawijsheid

DOELGROEP

INTERVENTIE	BESCHRIJVING	CONTACTGEGEVENS	DOELGROEP				
			KIND BO	JONGERE VO	OULDERS	PROFESSIONAL	BESTUUR
Voorbeeld beleidsplan media	Voorbeeld schoolbeleidsplan school en veiligheid: www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/thema/sociale-media-schoolveiligheid	030 2856616 helpdesk@schoolenveiligheid.nl					✓
Handleiding mediawijsheid voor schoolbestuur	www.kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/Mediawijsheid_voor_schoolbestuurders.pdf						✓
Dossier, mediawijsheid, schoolleiding-schoolbestuur	Een school is mediawijs als iedereen wijs leert omgaan met media. Dus leerlingen, leraren, ander personeel en ouders. Binnen een mediawijze school worden media ingezet en vraagstukken aangepakt op basis van bewuste keuzes, gemaakt vanuit de eigen visie op onderwijs.	www.mediawijsheid.nl/schoolleiding					✓